

Nr 117

Kungl. Maj:ts proposition angående vissa organisationsförändringar inom försvaret; given Stockholms slott den 13 mars 1959.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sven Andersson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa förändringar i arméns och flygvapnets fredsorganisation.

Med anledning av beslut av 1958 års B-riksdag om bibehållande av Sundsvalls luftvärnskår föreslås indragning av Karlsborgs luftvärnsregemente. I samband härmed föreslås, att signalbataljonen i Skövde, som enligt tidigare beslut skall omorganiseras till signalkår, förflyttas till Karlsborg. Spaningsutbildningen vid Livregementets husarer förutsättes härvid kvarbli i Skövde.

Infanteriskjutskolan föreslås skola flyttas från Rosersberg till Linköping.

I anslutning till beslut om indragning av två flygflottiljer föreslås, bland annat, att flygvapnets centrala skolor flyttas från Västerås till Halmstad och att förberedande fältflygarskolan förlägges till Herrevadskloster.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1959.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, af GEIJERSTAM.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, vissa frågor angående organisationsförändringar inom försvaret och anför därvid följande.

En av huvudpunkterna i det beslut rörande krigsmaktens utformning som fattats av 1958 års B-riksdag är, att fredsorganisationen skall begränsas till vad som är oundgängligen erforderligt för krigsorganisationen. Till propositionen 1958:110 redovisade jag de förslag till fredsorganisatoriska förändringar som framlagts av försvarsgrenscheferna. För egen del anslöt jag mig med vissa modifikationer och förbehåll till myndigheternas förslag. Riksdagen (SU 1958:B 98; rskr 1958:B 125) godkände härefter med vissa undantag Kungl. Maj:ts förslag.

Under erinran härom anmälde jag till 1959 års statsverksproposition min avsikt att senare under riksdagen framlägga förslag i vissa av de fredsorganisatoriska frågor vars läge alltjämt var svävande. Jag nämnde härvid *dels* de organisationsförändringar som påkallades av att enligt riksdagens beslut Sundsvalls luftvärnsskår icke skall indragas och den vid Livregementets husarer bedrivna spaningsutbildningen skall hållas samlad i utbildningshänseende, *dels* frågan om förflyttning av infanteriskjutskolan. Vidare meddelade jag, att chefen för flygvapnet framlagt förslag rörande vissa förändringar i flygvapnets organisation, bland annat avseende förflyttning och uppdelning av flygvapnets centrala skolor i Västerås.

Jag torde nu få anmäla förevarande frågor. Jag redogör därvid först för myndigheternas förslag och däröver avgivna yttranden samt framlägger i anslutning härtill mina synpunkter och förslag.

Indragning av Karlsborgs luftvärnsregemente m.m.

Jämlikt beslut av 1958 års B-riksdag (rskr B 125; SU B 98) skall dels Sundsvalls luftvärnsskår bibehållas och motsvarande begränsningar och besparingar vidtagas i övrigt inom fredsorganisationen, dels ock den spa-

ningsutbildning, som bedrivs vid Livregementets husarer, vid förflyttning till annat förband där hållas samlad såsom en enhet i utbildningshänseende.

Efter uppdrag av Kungl. Maj:t har *chefen för armén* i skrivelse den 9 februari 1959 föreslagit att *dels* Karlsborgs luftvärnsregemente — i stället för Sundsvalls luftvärnskår — indrages, *dels* Signalbataljonen i Skövde, som enligt tidigare beslut skall organiseras som signalkår, förlägges till Karlsborgs luftvärnsregementes etablissement, *dels ock* den vid Livregementets husarer bedrivna spaningsutbildningen, ansluten till Skaraborgs pansarregemente, kvarligger i Livregementets husarers etablissement.

Arméchefens förslag

Arméchefen erinrar om att förslaget om indragning av Sundsvalls luftvärnskår (Lv 5) grundades på ekonomiska och utbildningsmässiga skäl. Förslagets genomförande beräknades medföra investeringar vid Luleå luftvärnskår (Lv 7) om cirka 600 000 kronor. På driftbudgeten uppkommande besparingar beräknades till cirka 600 000 kronor för år enbart i fråga om lönekostnader m.m.

Riksdagens beslut att Lv 5 skall bibehållas medför enligt arméchefen, att ett annat luftvärnsförband i stället måste indragas för att icke luftvärnets fredsorganisation skall bli större än vad som oundgängligen erfordras för den av krigsorganisationens storlek betingade utbildningskontingenten. Endast härigenom kan den icke minst från ekonomisk synpunkt nödvändiga balansen mellan krigs- och fredsorganisation bibehållas. Utbildningsenheter vid truppslag, som i fråga om enheternas antal och storlek redan genom tidigare föreslagna åtgärder kommer att bli anpassade med hänsyn till de utbildningskontingenter som erfordras för truppslagets krigsorganisation, kan självfallet icke komma ifråga för indragning.

Utredning angående minskning av fredsorganisationen vid luftvärnet

Frågan om hur luftvärnets fredsorganisation skall anpassas till den reducerade krigsorganisationen påverkas av ett flertal faktorer. Arméchefen anför härom följande.

Utbildningsenheternas fördelning inom landet påverkas bl.a. av önskemålet, att de värnpliktiga i möjligaste mån utbildas inom *sannolika operationsområden*. Ökad hänsyn måste framdeles tas härtill på grund av att den tekniska utvecklingen ökar möjligheterna till kuppattade anfall. Från dessa synpunkter böra fredsförbanden bibehållas i särskilt utsatta landsdelar. Av dessa skäl bör Östgöta luftvärnsregementes batteri på Gotland (Lv 2 G), Roslagens luftvärnsregemente (Lv 3) i Norrtälje, Skånska luftvärnskåren (Lv 4) i Malmö och Luleå luftvärnskår (Lv 7) bibehållas. Skålen gälla även — churu i mindre grad — Sundsvalls luftvärnskår (Lv 5).

Luftvärnets krigsorganisation beräknas efter hand komma att tillföras *robotar*. Erfarenheter angående typer, utbildning m.m. avses skaffas genom

försök. Möjligheterna äro nu begränsade att förutse kraven på den framtida fredsorganisationen. Särskild vikt måste emellertid läggas vid att undvika sådana åtgärder, som kunna stå i strid mot utvecklingens krav på längre sikt. Detta medför t.ex., att för koncentrerings erforderlig utbyggnad av luftvärnsförband bör anstå, till dess utvecklingen i dessa avseenden säkrare kan överblickas. Med hänsyn härtill föreslog jag i mitt principförslag 28/2 1958, att luftvärnet — tills vidare utan större nybyggnation — skulle utnyttja befintliga förläggningstillgångar. Inom dessa möjliga koncentrerings skulle dock genomföras.

Luftförsvaret med robotar underlättas om fredsförband äro förlagda i närheten av robotenheternas stridsställningar. Härigenom säkerställs en högre grad av beredskap. Robotförband äro dyra. Inom snäva kostnadsramar kan antalet bli begränsat. Säkert underlag för att nu ange prioriteterna mellan olika skyddsområden och skyddsföremål saknas. Utöver det territoriella luftförsvaret med dess anknytning till viktiga befolkningscentra torde robotförsvaret erfordras för de sannolika operationsområdena i norr, öster och söder. Anskaffningen av och utbildning med robotar talar för att Lv 3, Lv 4, Lv 6 samt Lv 7 i första hand bibehållas.

En betydande del av luftvärnets krigsförband avses för *skydd av flygvapnets baser m.m.* Uppträdande och strid i anslutning till dessa fordrar samövning. Fredsförbandens lokalisering nära viktiga basområden ökar möjligheterna till dels samövningar, dels högre beredskap. Samtidigt underlättas de för luftvärnsförbandens utbildning väsentliga övningarna i snabb målfångning. Från dessa synpunkter böra Karlsborgs luftvärnsregemente (Lv 1), Lv 3, Lv 4, Lv 6 och Lv 7 bibehållas.

Arméns radar- och luftvärnsmekanikerskola (RMS) är förlagd till Göteborg. Med hänsyn till gjorda investeringar, tillgången till omfattande verkstadslokaler i berg m.m. bör skolan bibehållas på nuvarande plats. För utbildningen vid skolan erfordras tillgång till trupp, fordon och reparationsobjekt ur luftvärnet. Detta säkerställs genom att Lv 6 bibehålles och förlägges till samma etablissement som RMS. Anskaffas robotar ökas behovet av teknisk personal. Skolans utvecklingsmöjligheter i detta avseende bedömas goda.

Förbandens utbildnings- och utvecklingsmöjligheter på längre sikt måste tillmätas stor betydelse. Här skall endast pekas på Lv 5 begränsade lokala förutsättningar att utbilda en större värnpliktskontingent.

Utbildningsenheterna böra vara så dimensionerade, att rationell utbildning och administration kan åstadkommas. Luftvärnsförbandens utbildningskontingenter böra därför omfatta minst cirka 400 och helst cirka 600 man (med värnpliktiga i befäls- och specialutbildning samt för handräddning i avrundade värden 500 respektive 800 man). Detta medger dels att antalet värnpliktiga på olika utbildningslinjer blir ekonomiskt från befälssynpunkt, dels att förbandsutbildning kan bedrivas i effektiva strids- och eldenheter.

Luftvärnets totala utbildningskontingent måste minskas så, att den svarar mot den krigsorganisation, som innefattas i 1958 års försvarsbeslut. De ovan redovisade faktorerna utgjorde bakgrunden till mitt principförslag angående den härav betingade beskärningen av luftvärnets fredsorganisation innebärande, att Östgöta luftvärnsregemente (Lv 2) i Linköping och Lv 5 skulle indras.

I detta förslag räknades med i nedanstående tabell angiven fördelning av luftvärnets utbildningskontingent på kvarvarande utbildningsenheter.

Utöver förläggningstrymme för de skilda utbildningsenheternas kontingenter erfordras sådant för dels handräckning, dels skolverksamhet m.m. I tabellen redovisas därför även de skilda enheternas erforderliga förläggningstrymmen (avrundade värden).

Förband	Utbildningskontingent	Handräckning, skolverksamhet	Erforderligt utrymme	Ant
Lv 1	600	200	800	Utom RMS
Lv 2 G	100	25	125	
Lv 3	625	200	825	
Lv 4	400	125	525	
Lv 6	525	175	700	
Lv 7	400	100	500	

Samtliga utbildningskontingenter, utom Lv 2 G, uppfyllede minimikravet på rationella utbildningsenheter. Lv 2 G, som är administrativt anslutet till Gotlands artillerikår (A7), bibehölls av kuppberedskapsskäl på Gotland. Indragningen av Lv 2 och Lv 5 kunde ske, utan att förläggningstrymmen behövde nybyggas vid kvarvarande förband.

De redovisade skälen talar enligt arméchefen allttjämt för en utformning av luftvärnets fredsorganisation i enlighet med arméchefens år 1958 framlagda förslag. På grund av de anförda motiven bör i första hand Lv 2 G, Lv 3, Lv 4, Lv 6 och Lv 7 bibehållas. Om därjämte Lv 5 skall bibehållas kan endast Karlsborgs luftvärnsregemente (Lv 1) ifrågakomma för indragning. För bibehållande av Lv 1 talar dels dess relativt goda utbildningsbetingelser, bland annat med avseende på samövningar med flyg, dels ock möjligheterna till skydd av närliggande flygbaser. I jämförelse med för övriga förband redovisade skäl är emellertid de för Lv 1 angivna mindre tungt vägande. Arméchefen föreslår därför, att Lv 1 indrages. Dess uppgifter, bland annat beträffande skydd av flygbaser, kan därvid övertagas av Lv 6.

Indragningen av Lv 1 påverkar dels övriga luftvärnsförband, vilka måste byggas ut, dels ock arméns fallskärmsjägarskola och Karlsborgs tygstation.

I fråga om luftvärnsförbanden får åtgärden följande konsekvenser. Kasernen vid Lv 1 rymmer cirka 800 förläggningsplatser, medan kasernen vid Lv 5 rymmer något mindre än 500 förläggningsplatser. En brist om cirka 300 förläggningsplatser uppkommer. Om bristen skall täckas erfordras nybyggnad, varvid i första hand Lv 3 och Lv 4 bör komma ifråga. Vid en utökning av Lv 4 utbildningskontingent erfordras därjämte vid detta förband en utbyggnad av marketenteri, vissa mässar, verkstad m.m. samt nybyggnad av en pjäshall. Etablissementet vid Lv 5 måste kompletteras beträffande verkstäder, underbefälsmässa, lektionssalar m.m. Vidare har ytterligare en pjäshall bedömts erforderlig vid förbandet. Härtill kommer komplettering av Åstöns skjutplats. De sammanlagda investeringskostnaderna

för nu angivna byggnadsarbeten m.m. beräknas till 4,9 miljoner kronor, varav cirka 3,7 miljoner kronor för Lv 3 och Lv 4 samt cirka 1,2 miljon kronor för Lv 5. Arméchefen framhåller emellertid, att omfattande investeringar icke nu bör göras vid luftvärnsförbanden. I nuläget saknas tillräckliga erfarenheter för att fastställa vilka krav robotutbildningen kan komma att ställa på luftvärnets fredsorganisation. Det är icke osannolikt att utbildningskontingenten vid arméns framtida luftvärn kan komma att nedgå. Med hänsyn härtill bör angivna investeringar vid Lv 3 och Lv 4 tills vidare anstå. Detta medför emellertid, att en förläggningsbrist kan komma att uppstå vid luftvärnet. Det kan med anledning härav bli nödvändigt att övergångsvis omfördela den årliga utbildningskontingenten mellan luftvärnet och övriga truppslag.

Fallskärmsjägarskolan är administrativt ansluten till Lv 1. Elevantalet uppgår till närmare 150. Med hänsyn till gjorda investeringar och rådande gynnsamma utbildningsbetingelser i Karlsborg bör skolan inte flyttas från denna plats. Undersökningar har gjorts beträffande möjligheterna att administrativt och förläggningssmässigt ansluta skolan till Västgöta flygflottilj i Karlsborg. Undersökningarna visar, att detta är möjligt endast beträffande förplägnad, sjukvård samt vissa fritidslokaler. I övrigt måste skolan hänvisas till förband i Skövde. Nybyggnad av vissa förrådslokaler samt på längre sikt av förläggningsbyggnad erfordras. Av indragningen av Lv 1 föranledda kostnader för skolan beräknas av arméchefen till cirka 1,3 miljon kronor.

Karlsborgs tygstation består i huvudsak av en tygverkstad och ett centralförråd för tygmateriel. Huvuddelen av verkstadens reparationsobjekt erhålles från Lv 1. Centralförrådets verksamhet har däremot endast liten beröring med regementet. Indrages Lv 1 måste tygverkstaden nedläggas och dess verksamhet i stort uppdelas på övriga luftvärnsförband. Centralförrådet bör däremot ligga kvar.

På driftbudgeten uppkommande besparingar till följd av indragningen av Lv 1 beräknas preliminärt till 1,3 miljon kronor för år. Merkostnaderna på driftbudgeten för bibehållande av Lv 5 kan således väl kompenseras genom att Lv 1 indrages. En indragning av förbandet innebär emellertid betydande nackdelar. Armén lämnar ett etablissemang, som är betydligt större och ur utbildningssynpunkter bättre än Lv 5. De sociala följdverkningarna för Karlsborg och angränsande kommuner blir allvarliga. Indrages Lv 1 och nedlägges tygverkstaden skulle därmed — enligt uppgift från Karlsborgs kommun — skatteunderlaget i kommunen minska med mer än 25 procent. Med anledning av nu angivna förhållanden har arméchefen låtit undersöka möjligheterna att förlägga annat fredsförband till Lv 1 etablissemang.

Möjligheter att till Lv 1 etablissement förlägga annat förband

Arméchefen framhåller, att Lv 1 etablissement utgör en värdefull tillgång för armén och att det bör bibehållas för utbildning. Med hänsyn främst till de begränsade möjligheterna till utrymmeskrävande stridsutbildning och fältarbeten m.m. i omedelbar anslutning till etablissementet är det emellertid icke lämpligt att förlägga infanteri-, pansar-, artilleri- eller ingenjörförband till Karlsborg. Etablissementet anses däremot med fördel kunna utnyttjas av träng- eller signalförband. Härvid kan endast Göta trängregemente (T 2) i Skövde eller Signalförbandet i Skövde (S 2) ifrågakomma.

Utrymmet för T 2 kasernetablissement i Skövde är begränsat. Handövningsfältet är litet. Regementets övningsbetingelser i övrigt är godtagbara. Vissa möjligheter att förbättra dessa föreligger. Förlägges T 2 till Karlsborg skulle bättre utrymme erhållas och övningsmöjligheterna skulle bli goda. T 2 etablissement har emellertid under de senaste åren genomgått en omfattande renovering och utbyggnad. Etablissementets nuvarande standard ligger delvis över den för arméns förband genomsnittliga. Kostnaderna på kapitalbudgeten för att förlägga T 2 till Karlsborg har preliminärt beräknats till cirka 4,1 miljoner kronor. De sammanlagda investeringskostnaderna för indragning av Lv 1 och förläggning av T 2 till Karlsborg skulle därmed uppgå till cirka 5,3 miljoner kronor. De till följd av ifrågavarande organisationsförändringar uppkommande besparingarna på driftbudgeten har preliminärt beräknats till cirka 500 000 kronor för år. Arméchefen anser, att alternativet ur utrymmes- och utbildningssynpunkter har vissa fördelar men att möjliga besparingar på driftbudgeten icke synes stå i rimlig proportion till erforderliga investeringar.

Utbildningsmöjligheterna för S 2 är goda i såväl Skövde som Karlsborg. Förbandets utvecklingsmöjligheter kan emellertid säkrare tillgodoses i Karlsborg.

Det moderna kriget kommer att föras över stora ytor. Detta ökar kraven på förbindelser. Det är därför icke osannolikt, att signaltrupperna kan komma att ytterligare behöva ökas. Förläggs S 2 till Karlsborg, skulle truppslagets framtida behov av förläggningsutrymmen tillgodoses ännu bättre än i Skövde. Om en större ökning icke blir aktuell, uppstår ett överskott av förläggningsutrymme. Detta bör i så fall utnyttjas för förbättrad förläggning för fallskärmsjägarskolan, som nu är förlagd i ett barackläger intill Lv 1 kaserner. Härigenom undvikes för denna skola eljest erforderliga byggnadsarbeten. Härtill kommer, att skolan administrativt kan anslutas till S 2. Vidare kan tygverkstaden vid Karlsborgs tygstation bibehållas. Verksamheten blir dock något förändrad i förhållande till nuläget.

Investeringarna på kapitalbudgeten för S 2 förläggning till Karlsborg har preliminärt beräknats till cirka 2 miljoner kronor, varav cirka 600 000

kronor för signalverkstad. Motsvarande kostnader för S 2 i Livregementets husarers (K 3) etablissement uppgår till cirka 700 000 kronor. De reella merkostnaderna uppgår således till 1,3 miljon kronor. De sammanlagda merkostnaderna på kapitalbudgeten för indragning av Lv 1 samt förläggning av S 2 till Karlsborg uppgår därmed till cirka 2,5 miljoner kronor.

Arméchefen anser att det är möjligt och lämpligt att förlägga S 2 till Lv 1 etablissement. Icke oväsentliga fördelar står att vinna ur militär synpunkt. Härtill kommer, att antalet försvarsanställda i Karlsborg skulle bli i huvudsak oförändrat i förhållande till dagens läge.

Förläggning av den vid K 3 bedrivna spaningsutbildningen

Arméchefen erinrar om att 1958 års förslag och det därpå grundade riksdagsbeslutet om förläggning av S 2 till K 3 etablissement var föranlett av signaltruppernas ökade behov av utrymme. Detta kunde inte tillgodoses annat än genom uppdelning av utbildningskontingenten vid K 3. Om emellertid S 2 flyttas till Karlsborg är det ej längre nödvändigt att flytta spaningsutbildningen från K 3. Riksdagens uttalande att denna utbildning skall hållas samlad såsom en enhet tillgodoses enklast genom att K 3 bibehålles i Skövde.

Sedan ett antal år bedrivs utbildningen av fältpoliser vid K 3. Betingelserna för denna är väsentligt bättre i Stockholm än i Skövde. 1958 års riksdagsbeslut avser bland annat, att fältpolisutbildningen förlägges till Svea livgarde (I 1). Beslutet bör, anför arméchefen, planenligt genomföras. Därmed blir den till K 3 etablissement förlagda utbildningskontingenten förhållandevis liten. Den kan därför i ännu högre grad än nu administrativt och förvaltningsmässigt anslutas till Skaraborgs pansarregemente (P 4). Sålunda bör matsal samt vissa förråd vid K 3 nedläggas.

Det överskott på utrymme, som kommer att uppstå inom K 3 etablissement, bör utnyttjas bland annat för den grundläggande soldat- och befälsutbildning av blivande läkare som årligen sker under sommarmånaderna vid T 2 i Skövde. Härigenom undviks eljest erforderliga byggnadsåtgärder.

Till följd av begränsning av den vid K 3 bedrivna utbildningen erhålles en besparing på driftbudgeten om cirka 300 000 kronor för år. Genom att spaningsutbildningen alltjämt förlägges till K 3 etablissement undviks eljest erforderliga investeringar om cirka 300 000 kronor.

Personal

Arméchefen har låtit beräkna de olika truppslagens behov av aktiv militär personal för den krigs- och fredsorganisation, som innefattas i 1958 års försvarsbeslut. Beräkningarna visar, att brister föreligger i fråga om antalet beställningar.

Ett antal beställningar beräknas bli disponibla vid kavalleriet och luft-

värnet för omdisposition till truppslag där brister nu föreligger. Bristerna är störst inom pansar-, ingenjör-, signal- och trängtrupperna. Åtgärder erfordras för att täcka dessa truppslags behov. Dessa kan i någon mån tillgodoses genom att beställningar nu omdisponeras från kavalleriet och luftvärnet till främst signal- och trängtrupperna. Vid överföring av personal måste därvid hänsyn tagas till rådande vakansläge, personalens utbildning, åldersfördelning samt befordrings- och rekryteringsförhållanden inom personalkårerna. Stor vikt måste även tillmätas personalens berättigade intressen och önskemål.

De närmast förestående organisationsförändringarna berör främst K 3, Lv 1 och S 2. Ett visst antal beställningar erfordras alltså vid kavalleriet för spaningsutbildning vid K 3. Befäl, som erfordras för fältpolisutbildning, bör i samband med att denna överföres till I 1 omdisponeras till detta förband. Därefter bör för omdisposition disponibla ytterligare beställningar överföras till truppslag, där behov av befälsförstärkning föreligger, främst till signal- och trängtrupperna. Huvuddelen av personalen vid Lv 1 ur luftvärnet erfordras alltså inom detta truppslag. På grund av överföringen av administrationsansvaret i Karlsborg till signaltrupperna bör dock ett begränsat antal beställningar omdisponeras till signaltrupperna. Härigenom kan signaltruppernas ökade behov tillgodoses samtidigt som omflyttningen av personal begränsas.

Av den civila personalen vid nu angivna förband torde endast ett fåtal ordinarie befattningshavare behöva omplaceras. Viss övrig civil personal blir övertalig.

Sammanfattning m.m.

Arméchefens förslag innefattar följande. Lv 1 indrages. S 2 förlägges till Lv 1 etablissement. Den vid K 3 bedrivna spaningsutbildningen, administrativt ansluten till P 4, kvarliggjer i K 3 etablissement. Vid förläggning till Karlsborg organiseras S 2 som regemente. Fallskärmsjägarskolan anslutes administrativt till S 2. Karlsborgs tygstation bibehålles. Under förutsättning att beslut om ifrågavarande organisationsförändringar fattas av 1959 års vårriksdag, kan de genomföras med början den 1 april 1961.

De sammanlagda kostnaderna på kapitalbudgeten för angivna organisationsförändringar beräknas till cirka 3,2 miljoner kronor, varav 1,2 miljon kronor vid Lv 5 och 2 miljoner kronor vid S 2 i Karlsborg. Ifrågavarande medelsbehov beräknas kunna tillgodoses intill ett belopp av 600 000 kronor genom omdisposition av medel, som anvisats för ombyggnad av tygverkstaden vid Karlsborgs tygstation. Med den föreslagna organisationen undviks eljest erforderliga investeringar om sammanlagt 1 miljon kronor för förläggning av S 2 till K 3 etablissement samt för förläggning av K 3 till annat förband.

På driftbudgeten uppkommande besparingar beräknas till cirka 300 000

kronor för år, huvudsakligen föranledda av begränsning av den vid K 3 bedrivna utbildningen.

Till jämförelse erinras om att indragning av Lv 5 beräknades medföra, å ena sidan, investeringskostnader om cirka 600 000 kronor samt, å andra sidan, besparingar på driftbudgeten om cirka 600 000 kronor för år.

Arméchefen har vid utarbetande av nu redovisat förslag samrått med chefen för försvarsstaben samt fortifikationsförvaltningen.

Yttrande

Överbefälhavaren, som uttalar att arméchefens förslag i huvudsak synes tillgodose givna direktiv, har intet att erinra.

Departementschefen

I propositionen 1958:110 framhölls, att fredsorganisationen borde begränsas till vad som oundgängligen erfordrades för att säkerställa krigsorganisationens funktionsduglighet. I nu angivet syfte framlades i propositionen förslag om uppdelning eller nedläggande av vissa förband och utbildningsanstalter. Förslaget innebar, bland annat, att Lv 5 skulle indragas och den vid förbandet bedrivna utbildningen uppdelas på andra luftvärnsförband. Härigenom uppkommande besparingar beräknades till cirka 600 000 kronor för år. I anledning av indragningen erforderliga investeringar vid Lv 7 beräknades medföra engångskostnader på cirka 600 000 kronor. Del av Lv 5 etablissement beräknades kunna friställas för försäljning.

1958 års B-riksdag har emellertid beslutat, att Lv 5 skall bibehållas och att motsvarande begränsningar och besparingar skall vidtagas i övrigt inom fredsorganisationen, i främsta rummet inom luftvärnet. Arméchefen anför, att detta måste leda till indragning av ett annat luftvärnsförband för att inte luftvärnets fredsorganisation skall bli större än som erfordras med hänsyn till krigsorganisationen.

Arméchefen har redovisat de olika faktorer som påverkar frågan om utformningen av luftvärnets fredsorganisation. Hänsyn måste sålunda tagas till sannolika operationsområden, anskaffning av robotar, skydd av flygvapnets baser, förbandens utbildnings- och utvecklingsmöjligheter m. m. Arméchefen har efter överväganden i dessa avseenden funnit, att skäl alltjämt talar för en utformning av luftvärnets fredsorganisation i enlighet med 1958 års förslag. När emellertid Lv 5 skall bibehållas, kan enligt arméchefen endast Lv 1 ifrågakomma för indragning. Av militära skäl samt med hänsyn till de kommunala intressena anser emellertid chefen för armén, att Lv 1 etablissement även i fortsättningen bör utnyttjas för militär utbildningsverksamhet. Arméchefen har undersökt möjligheterna att till Karlsborg flytta annat fredsförband och funnit, att S 2 i Skövde med fördel kan förläggas till Lv 1 etablissement. Utvecklingsmög-

ligheterna för S 2 bedömes vara större i Karlsborg än i Skövde. Tillgodoses lokalbehovet för S 2 på detta sätt, kommer frågan om förläggning av den vid K 3 bedrivna spaningsutbildningen i annat läge. Spaningsutbildningen behöver då ej flyttas från K 3. Den beslutade indragningen av K 3 anses därför inte böra genomföras, utan den i Skövde bedrivna spaningsutbildningen bör alltjämt hållas samlad där. Därmed tillgodoses riksdagens krav, att denna utbildning skall hållas samlad såsom en enhet i utbildningshänseende. — Arméchefen föreslår således i anslutning till riksdagens beslut om bibehållande av Lv 5, att Lv 1 indrages, att S 2 förlägges till LV 1 etablissement och ombildas till regemente samt att K 3 kvarblir i Skövde. — Erforderliga investeringar för genomförande av ifrågavarande omorganisation beräknas av arméchefen till cirka 3,2 miljoner kronor. Besparingarna på driftbudgeten beräknas till cirka 300 000 kronor för år och sammanhänger huvudsakligen med att utbildningsverksamheten vid K 3 begränsas.

Mot bakgrunden av riksdagens beslut om bibehållande av Lv 5 och om sammanhållande av spaningsutbildningen i en enhet anser jag mig i allt väsentligt böra tillstyrka arméchefens förslag. Jag anser det sålunda nödvändigt, att bibehållande av Lv 5 motsvaras av en begränsning på annat håll av luftvärnets fredsorganisation. De skäl arméchefen redovisat för indragning av Lv 1 finner jag övertygande. Övriga luftvärnsförband — utom Lv 2, vars indragning redan beslutits, och Lv 5 — torde icke utan betydande nackdelar ur såväl operativa som utbildningsmässiga synpunkter kunna indragas. På de av arméchefen anförda skälen anser jag mig vidare böra tillstyrka förslaget att förlägga S 2 till Karlsborg samt att bibehålla K 3 i Skövde. Jag fäster stor vikt vid att de allvarliga konsekvenser, som indragningen av Lv 1 eljest skulle få för Karlsborgs m. fl. kommuner, därmed i stort sett undvikas. Såvitt nu kan bedömas kommer S 2, bl. a. genom omdisponering av utbildningen inom signaltrupperna, att få ungefär den omfattning som Lv 1 nu har. Arméchefens förslag att S 2, som enligt riksdagens beslut skall organiseras såsom signalkår, skall ombildas till regemente är jag emellertid inte nu beredd att tillstyrka. Den framtida utvecklingen torde böra avvaktas, innan ställning toges till denna fråga.

De besparingar, som ernås genom ifrågavarande organisationsändringar, motsvarar inte dem som en indragning av Lv 5 beräknas medföra. Med hänsyn till önskvärldheten av att hålla kostnaderna för försvarets fredsorganisation så låga som möjligt är detta mindre tillfredsställande. Arméchefens utredning visar emellertid, att kravet på en effektiv och i övrigt lämplig organisation med den givna förutsättningen att Lv 5 skall bibehållas samt med beaktande av kommunala intressen bäst tillgodoses på föreslaget sätt.

I enlighet med arméchefens förslag bör indragningen av Lv 1 och förflyttningen av S 2 genomföras med början den 1 april 1961.

I samband med ifrågavarande organisationsändringar torde det bli erforder-

derligt med omplacering av vissa befattningshavare. Vidare kan viss civil personal beräknas bli övertalig. — Genom omdisposition av vissa beställningar torde arméns befälsbehov kunna tillgodoses i någon mån.

Flyttning av infanteriskjutskolan

I propositionen 1958:110 (s. 69 f.) redovisades ett av arméchefen den 28 februari 1958 framlagt förslag om flyttning av infanteriskjutskolan (InfSS) från Rosersberg m.m. Enligt förslaget skulle skolan flyttas till Linköping och anslutas till Livgrenadjärregementet (I 4) samt ett övnings- och skjutfält för skolan anskaffas i Linköpingstrakten. Förslaget var främst föranlett av riksdagens beslut att förlägga Stockholms storflygplats till Arlanda (Halmsjön). Verkställda undersökningar hade visat, att trafikintensiteten på Arlanda (Halmsjön) skulle bli så stor, att flyttning av all skjutverksamhet borde äga rum under år 1960, om möjligt under förra delen av året. Med hänsyn till att frågan om anskaffning av övnings- och skjutfält för infanteriskjutskolan var föremål för utredning inom försvarets fastighetsnämnd kunde förslag om skolans flyttning inte framläggas i nämnda proposition. Frågan om förvärv av övnings- och skjutfält har sedermera ytterligare utretts. På grundval av sålunda verkställda utredningar föreslår jag i annat sammanhang denna dag, att ett övnings- och skjutfält, som kan användas av InfSS, anskaffas i Linköpingstrakten. Starka ekonomiska skäl talar enligt min mening för att InfSS förläggas till Linköping. Besparingar uppstår sålunda på driftbudgeten genom att en administration kan dras in om InfSS administration samordnas med I 4:s. Omfattande investeringar i byggnader — kostnaderna för ett nytt etablissement för InfSS uppskattas till mellan 20 och 30 miljoner kronor — kan undvikas. InfSS flyttning medför därjämte, att andra förläggningsbehov kan tillgodoses utan nybyggnad. Sålunda ämnar enligt vad jag inhämtat chefen för inrikesdepartementet i annat sammanhang denna dag framlägga förslag, att InfSS lokaler i Rosersberg — under förutsättning att skolan flyttas — skall tas i anspråk för civilförsvarets räkning. Vid min behandling av frågan om förvärv av mark för övnings- och skjutfält har jag även fastslagit, att InfSS av utbildnings-skäl bör lokaliseras till mellersta Sverige. På nu anförda skäl föreslår jag, att skolan flyttas från Rosersberg till Linköping och där administrativt anslutes till I 4. Den föreslagna organisationen medför besparingar på driftbudgeten, som av arméchefen preliminärt uppskattas till 500 000 kronor för år. Skolans förläggning till Linköping nödvändiggör, å andra sidan, vissa byggnadsåtgärder, av arméchefen kostnadsberäknade till cirka 4 500 000 kronor. Av dessa avser cirka 2 000 000 kronor en nödvändig upp- rustning och rationalisering av I 4, som oavsett infanteriskjutskolans flyttning erfordras under de närmaste 10 åren. Därest beslut om skolans flyttning fattas av årets vårriksdag, torde flyttningen kunna genomföras med början den 1 april 1961.

Förändringar vid flygvapnet

Enligt principbeslut av 1958 års B-riksdag (SU B 98; rskr B 125) skall Svea flygflottilj (F 8) och Hallands flygflottilj (F 14) indragas, varvid en jaktflottilj skall ombildas till attackflottilj. Flygfälten vid de indragna flottiljerna har förutsatts skola utnyttjas som krigsflygfält; i övrigt har ställning inte tagits till hur frigjorda etablissement bör utnyttjas. I underlaget för beslutet har vidare förutsatts att i samband med flottiljernas indragning en jaktdivision skall överföras till annat förband.

I skrivelse den 8 november 1958 har flygvapenchefen lagt fram förslag till vissa ändringar i flygvapnets organisation i anslutning till indragningen av två flottiljer. Förslag framlägges sålunda rörande ombildning av en jaktflottilj till en attackflottilj m. m., förstärkning av flygvapnets beredskap i övre Norrland samt organisationen av flygvapnets centrala markskolor m. m.

Över flygvapenchefens förslag, såvitt här är fråga, har yttranden avgivits av överbefälhavaren, luftfartsstyrelsen, 1956 års flygbullerutredning och lokaliseringsutredningen rörande statlig verksamhet.

Chefens för flygvapnet förslag

Ombildning av en jaktflottilj till attackflottilj m. m. Flygvapenchefen föreslår att Hälsinge flygflottilj (F 15) ombildas till attackflottilj i samband med indragningen av F 14 samt att en jaktdivision överföres från F 8 till Upplands flygflottilj (F 16).

För omvandling till attackflottilj kan enligt flygvapenchefen förutom F 15 även F 3 (Östgöta flygflottilj) ifrågakomma. Övriga nuvarande jaktflottiljer, vilka i fred har ansvaret för var sin luftförsvarssektor, bör nämligen med hänsyn till utbildning, övningar, beredskap m. m. inom sektorerna bibehållas såsom jaktflottiljer. Flygvapenchefen bedömer det ur skilda synpunkter lämpligast att F 15 ombildas till attackflottilj. Sålunda är möjligheterna att i närheten av F 15 (Söderhamn) anordna målplatser, där övningar kan pågå utan större hinder för annan flygverksamhet, förhållandevis gynnsamma. Förutsättningarna är vidare relativt goda för att vid F 15 inom rimlig tid och för normala kostnader genomföra den banförlängning, som erfordras vid omvandling av dagjaktflottilj till attackflottilj. I fråga om hangarer och uppställningsplattor för flygplanen erfordras vid attackflottilj anordningar likvärdiga med dem som nu finns vid F 14. Behovet av hangarer kan dock minskas om reservflygplan uppställs på annan plats. För detta ändamål hör enligt flygvapenchefen de hangarer, som friställes vid F 14, utnyttjas. Ytterligare hangarutrymme erfordras emellertid trots detta vid såväl F 3 som F 15. Det minsta nybyggnadsbehovet föreligger emellertid vid sistnämnda flottilj.

De investeringskostnader som erfordras för att ombilda F 15 till attackflottilj beräknas av flygvapenchefen preliminärt till omkring 4 miljoner kronor.

Förslaget att överföra en jaktdivision från F 8 till F 16 motiveras av flygvapenchefen, bland annat, med att det ur operativ synpunkt är angeläget att en av de tre jaktdivisioner som försvinner genom indragning av F 8 kvarbliver inom östra Mellansverige. Flygvapenchefen anför vidare att behovet av flygplan för den i anslutning till F 16 förlagda flygkadetskolan (F 20) för närvarande tillgodoses genom lån från andra förband. Om ytterligare en division förlägges till F 16 kan F 20 i stort sett förses med erforderliga flygplan. Då flygplanantalet vid F 16/F 20 genom angiven åtgärd i princip icke kommer att ökas, erfordras icke någon tillbyggnad av hangarer. Med hänsyn till den flygplantyp, som kommer att vara i bruk vid den föreslagna omorganisationens genomförande, blir emellertid vissa ändringsarbeten i de för F 20 avsedda hangarerna nödvändiga. Kostnaderna härför sammanhänger emellertid icke med den nu föreslagna omorganisationen.

Förstärkning av flygvapnets beredskap i övre Norrland. Flygvapenchefen föreslår, att en jaktdivision överföres från Kalmar flygflottilj (F 12) till Norrbottens flygbaskår (F 21). I samband härmed föreslås F 21 skola ombildas till flygflottilj.

För att höja beredskapen och för att effektivt kunna öva stridslednings- och luftbevakningsorganisationen i övre Norrland bör enligt flygvapenchefen jaktförband ständigt baseras inom nämnda område. Härigenom skulle också omfattningen av tillfälliga baseringar till övre Norrland av flygförband från andra delar av landet framgent kunna begränsas, vilket bland annat skulle innebära minskade kostnader i fråga om traktamenten m. m.

I samband med övergång till modernare och mera utrymmeskrävande flygplan (J 32 B) uppstår vid F 12 behov av hangarer för en divisions flygplan. Om en jaktdivision utrustad med flygplan 32 B tillkommer vid F 21 medför detta därför i princip samma nybyggnadsbehov som vid F 12. Vid F 21 måste dock hangaren kompletteras med vissa verkstads- och personalutrymmen, som icke erfordras vid F 12. Genom den föreslagna omflyttningen beräknas även flygbullerstörningarna i Kalmar minska då flygverksamheten begränsas. Vid F 21 bedömes olägenheterna i fråga om flygbuller vara avsevärt mindre än vid F 12.

Kostnaderna för erforderliga byggnadsåtgärder vid F 21 beräknas preliminärt till 4,25 miljoner kronor, varav 0,5 miljon kronor hänförs till den nu föreslagna ombaseringen.

Organisation av flygvapnets centrala markskolor m. m. Flygvapenchefen erinrar om att han i skrivelse den 28 februari 1958 an-

gående organisationsförändringar inom flygvapnet (jfr prop. 1958: 110, s. 81—84) anfört, att vissa skäl talade för att de genom flottiljernas indragning friställda lokalerna vid F 8 och F 14 borde utnyttjas för verksamheten vid Roslagens flygkår (F 2) och flygvapnets centrala skolor (FCS) samt att etablissementen vid dessa förband eventuellt kunde friställas. Ifrågasvarande spörsmål har nu närmare studerats av flygvapenchefen samtidigt som frågorna om den framtida organisationen av de centrala markskolorna och vissa andra organ övervägts.

Till FCS är flygvapnets tekniska skola (FTS), flygvapnets signalskola (FSS) och flygvapnets trupputbildarskola (FTUS) förlagda. Vidare är centralförrådet för intendenturmateriel i Västerås (FIV) knutet till FCS. På grund av den tekniska utvecklingen räknar flygvapenchefen med att utbildningskapaciteten vid FTS och FSS behöver ökas med i runt tal 10 respektive 40 %. Det framtida elevantalet vid FTUS beräknas även komma att öka något. Flygvapenchefen framhåller, att FTS, FSS och FTUS i viss utsträckning gemensamt kan utnyttja lärare och undervisningsmateriel. FTS har även samband med flygvapnets radarskola (FRAS), vilken även utbildar elektroteknisk personal. FTS, FSS och FTUS är samtliga beroende av närhet till flygbas.

Vid F 2 är flygvapnets radarskola (FRAS), förberedande fältflygarskolan (FÖFS), väderskolan (VÄDS), en regional televerkstad (TV 2), flygförvaltningens depositionsförråd av flygmateriel samt en försöksanläggning för stridslednings- och luftbevakningsändamål (TVL) förlagda. Vidare avses en särskild stridsledningsskola, som nu är under uppbyggnad, skola anknytas till F 2. Organisatoriskt ingår även en flygräddningsgrupp (FRÄD) i F 2, men denna räddningsgrupp har provisoriskt överflyttats till F 8. Såsom anmälts i propositionen 1959: 110 har flygvapenchefen föreslagit en väsentlig utökning av utbildningsverksamheten vid FÖFS. Beträffande FRAS räknar flygvapenchefen med att utbildningen av såväl teknisk som operativ personal kommer att behöva ökas på grund av modernisering och utbyggnad av stridslednings- och luftbevakningsorganisationen. Den erforderliga kapacitetsökningen vid FRAS för utbildning av teknisk och operativ personal uppskattas till 50 respektive 100 %. Behovet av utbildning vid stridsledningsskolan bedömes framdeles komma att öka avsevärt. Vid VÄDS beräknas antalet elever komma att öka något genom att viss utbildning överflyttas från krigsflygskolan.

Flygvapenchefen framhåller, att FÖFS icke har sambörighet med övriga markskolor. Skolan bör emellertid ha tillgång till flygfält och möjlighet till nära kontakt med krigsflygskolan. FRAS och stridsledningsskolan kan i stor utsträckning utnyttja lärare och undervisningsmateriel gemensamt. Båda skolorna är för sin verksamhet beroende av TVL och TV 2. Såsom tidigare nämnts har FRAS viss sambörighet med FTS. Med hänsyn till kommande behov av viss radarutbildning för väderleksändamål

föreligger visst samband mellan VÄDS och FRAS. Då sjöflygplan framdeles icke torde komma att användas i räddningstjänsten, måste FRÄD vara förlagd till en markflygbas. Ur flygräddningssynpunkt bör FRÄD vara baserad i närheten av Stockholm.

I F 8 ingår för närvarande — förutom tre jaktdivisioner — en särskild flygavdelning, avsedd för personal vid flygledningen m. fl. (4. divisionen), en flygtransportgrupp (6. transportgruppen) samt musikkår. Såsom tidigare nämnts har FRÄD provisoriskt överflyttats till F 8. Flygvapenchefen framhåller att en särskild flygavdelning erfordras för att personalen vid staber och skolor i Stockholm och dess närhet skall kunna fullgöra flygtjänst. Behov av en transportgrupp i närheten av Stockholm, som kan utföra dels flygningar för försvarets forskningsanstalt, flygförvaltningen, luftfartsstyrelsen m. fl. myndigheter dels ock vissa transportflygningar, föreligger även framdeles.

Vid F 14 finns nu tre flygdivisioner och musikkår.

Beträffande tillgången på lokaler och övningsområden vid FCS, F 2, F 8 och F 14 samt lokalbehovet m. m. för den verksamhet vid nämnda förband, som framdeles skall bibehållas, anför flygvapenchefen i huvudsak följande.

Såvitt gäller FCS anföres, att skolornas byggnader överlag är i behov av genomgripande renoveringar, att befintliga utbildningsanordningar är otillräckliga, att stridsskjutningsområde saknas samt att utbyggnad av skjutbanor m. m. är nödvändig. Vidare erfordras vissa ombyggnader för utökning av utbildningsverksamheten vid FTS och FSS. Kostnaderna för erforderliga byggnadsåtgärder om samtliga nuvarande skolor skulle vara kvar vid FCS beräknas till sammanlagt minst 1,5 miljon kronor. Kvarligger skolorna i Västerås bedömes vidare vissa investeringar bli nödvändiga vid centrala flygverkstaden i Västerås (CVV). Kostnaderna härför uppskattas till 1,5 miljon kronor.

Beträffande F 2 nämner flygvapenchefen att kårens byggnader är i tämligen gott skick samt att nu utnyttjade lokaler för FRAS, TVL, TV 2 och flygförvaltningens depositionsförråd i huvudsak är lämpade för sina ändamål. För FRAS och TVL har speciella byggnads- och inredningsarbeten vidtagits. Befintliga utrymmen är emellertid icke tillräckliga för den nödvändiga ökningen av utbildningsverksamheten vid FÖFS, FRAS och VÄDS. Om samtliga dessa skolor skulle bli kvar vid F 2 erfordras betydande nybyggnader. Å andra sidan skulle en bortflyttning av all nuvarande verksamhet vid F 2 medföra investeringskostnader av en storlek, som icke skulle stå i rimlig proportion till storleken av möjliga besparingar i fråga om administrationskostnader. En bortflyttning av FRAS och TVL anses vidare medföra ett avbräck i pågående undervisnings- och försöksverksamhet, vilket skulle få allvarliga följder för stridslednings- och luftbevakningsorganisationens effektivitet.

Vid F 8 kommer huvuddelen av befintliga utrymmen att friställas, då jaktflottiljen indrages. Lokalerna är överlag i gott skick och lämpar sig efter vissa ombyggnadsarbeten väl som undervisnings- och förläggningslokaler för skoländamål. Tillgång till övningsområde för utbildning i markstridstjänst finnes.

Vid attackflottiljens bortflyttning friställes samtliga utrymmen vid F 14. Byggnaderna vid F 14, som till större delen uppförts i början av 1940-talet, är i synnerligen gott skick och lämpar sig väl — liksom beträffande F 8 efter vissa ombyggnadsarbeten — för skoländamål. För utbildning i markstridstjänst erforderligt övningsområde finnes. Till fördel för nämnda utbildning är även att ett infanteriregemente ligger i nära anslutning till F 14.

På grundval av det anförda föreslår flygvapenchefen, att FCS avvecklas. Etablissemnet vid F 2, F 8 och F 14 bör däremot även framdeles utnyttjas för flygvapnets räkning. Såvitt avser FCS räknar flygvapenchefen, som påpekar att Västerås stad visat intresse att förvärva FCS, med att skolornas etablissemnet och markområde skall kunna försäljas. Den nuvarande verksamheten vid FCS kan enligt flygvapenchefen flyttas till F 8 och F 14, där i huvudsak tillräckliga utrymmen finnes. De investeringskostnader som uppkommer vid en dylik förflyttning anses mer än väl uppvägas av kostnaderna för annars nödvändiga renoveringsarbeten vid FCS och nybyggnadsarbeten vid CVV samt av den inkomst som en försäljning av FCS väntas medföra.

Flygvapenchefen anför slutligen, att en långt gående koncentration av markskolorna i lokaliseringshänseende visserligen skulle vara till fördel ur utbildnings- och driftkostnadssynpunkter men samtidigt få till följd att en framtida expansion av utbildningsverksamheten inom flygvapnet, exempelvis för robotändamål, både försvårades och fördröjades.

I fråga om lokaliseringen av flygvapnets markskolor m. m. föreslår flygvapenchefen att F 2 skall omfatta FRAS, VÄDS, stridsledningsskolan, TVL, TV 2 och flygförvaltningens depositionsförråd, att F 8 skall omfatta FTS, FSS, flygledningens flygavdelning, 6. transportgruppen, FRÄD och musikkår, varvid FRÄD skall uppgå i transportgruppen, samt att F 14 skall omfatta FÖFS, FTUS och musikkår. FIV förutsättes kvarligga i Västerås. I samband härmed föreslås att F 8 och F 14 ombildas till flygkårer.

Flygvapenchefen anför att en ny markskola — bastjänstskola — bör tillkomma med hänsyn till de ökade krav som det moderna kriget ställer på underhållstjänsten i allmänhet och på bastjänsten. Utbildningen vid denna skola bör i stor utsträckning ges praktisk inriktning och kunna förläggas till krigsmässigt anordnade flygbaser. Permanenta lokaler för undervisning och förläggning synes därför icke erforderliga.

Beträffande de av flygvapenchefen anförda motiven för den föreslagna lokaliseringen av markskolorna m. m. må följande framhållas.

Om nybyggnader skall undvikas vid F 2 måste någon del av den nuvarande verksamheten bortflyttas. Valet har därvid fallit på FÖFS och FRÄD. Då F 2 är ett markskoleförband med ringa anknötning till flygtjänsten får fällflygareleverna vid FÖFS icke i någon större utsträckning tillfälle att deltaga i flygning och komma i kontakt med flygplan eller flygande personal. Det stora avståndet mellan F 2 och F 5, där flygutbildningen sker, omöjliggör även ett eljest nödvändigt samarbete mellan utbildningspersonalen vid F 5 och FÖFS. En förflyttning av FÖFS synes därför lämplig.

Med hänsyn till att FRÄD kan uppgå i 6. transportgruppen bör FRÄD lämpligen — såsom skett provisoriskt — anslutas till F 8. Härigenom möjliggöres även vissa rationaliseringar vid F 2.

Genom bortflyttningen av FÖFS och FRÄD friställes utrymmen i sådan omfattning att övrig verksamhet kan kvarbli vid F 2 utan att nybyggnad erfordras. Härigenom undvikas de allvarliga olägenheterna för stridslednings- och luftbevakningsorganisationen, som skulle bli en följd av en förflyttning av FRAS, TVL eller TV 2. Stridsledningsskolan kan nära anknytas till FRAS och TVL, vilket kommer att underlätta utbildningen. Därigenom kan även anskaffning av annars nödvändig särskild undervisningsmateriel undvikas. Väderskolan kan förläggas i anslutning till FRAS. Flygförvaltningens depositionsförråd av flygmateriel kan kvarligga i anslutning till en regional televerksstad, vilket är gynnsamt från underhållsynpunkt. Lokaliseringen i närheten av Stockholm är vidare till fördel för flygförvaltningens arbete med besiktning och provning av materielen.

I chefens för flygvapnet förslag angående indragning av F 8 förutsattes, att flygledningens flygverksamhet alltjämt skulle fortsätta på Barkarbyfältet vid den för ändamålet särskilt organiserade flygavdelningen. Vid denna avses framdeles även den flygande personal, som placeras vid de till F 2 och F 8 förlagda skolorna, fullgöra sin flygtjänst. I samband med chefens för flygvapnet tidigare förslag undersöktes, i syfte att om möjligt ytterligare reducera bullerstörningarna vid F 8, möjligheterna att förlägga ifrågavarande flygverksamhet till annan plats. Den enda plats, som därvid kan komma ifråga, är F 18. En förläggning till F 18 av nämnda flygverksamhet skulle emellertid nödvändiggöra nybyggnader. Vidare skulle det ökade avståndet till Stockholm och de svårare trafikförhållandena medföra tidsförluster för den flygande personalen.

Förslaget att draga in jaktflottiljen vid F 8 har bland annat syftat till att minska bullerstörningarna kring Barkarby. Härvid skulle dock icke — såsom nyss nämnts — all flygverksamhet där upphöra. Den nu föreslagna organisationen innebär emellertid dels att flygfrekvensen vid F 8 avsevärt nedgår (på grund av indragningen av de tre jaktdivisionerna), dels att en förskjutning sker från mera bullrande till mindre bullrande flygplan. Härtill kommer, att flygverksamhetens art medger ur bullersynpunkt mera skonsam flygning i närheten av Barkarby. Sammanfattningsvis kommer den föreslagna organisationen vid F 8 att medföra en begränsning av bullerstörningarna kring Barkarby. I vilken utsträckning detta kan medföra lättnader beträffande nu gällande begränsning av den civila nybyggnadsverksamheten får närmare prövas av berörda myndigheter.

F 8 hör alltjämt organisera vissa krigsförband, bland annat för att be-

man flygbasen i krig. Med hänsyn härtill och till kravet på hög beredskap är det därför angeläget att erforderlig baspersonal finns vid F 8 redan i fred.

En särskild flygavdelning bör av redovisade skäl alltså vara kvar vid F 8, där lämpliga lokaler redan står till förfogande.

Med hänsyn till det nära samarbetet med myndigheter och organ i Stockholm bör den nuvarande förläggningen av 6. transportgruppen till F 8 bibehållas. Härför talar även den planerade samordningen av transportgruppens och FRÅD verksamhet samt det förhållandet att lämpliga lokaler redan finns tillgängliga vid F 8.

De nuvarande skolorna i Västerås (FTS, FSS och FTUS) kan icke samtliga inrymmas i tillgängliga utrymmen vid F 8. I princip torde två av dessa skolor kunna förläggas till F 8 utan att mera omfattande byggnadsåtgärder blir erforderliga. Därvid bör alternativet FTS och FSS väljas. Flera skäl talar härför. Dels kan ett gemensamt utnyttjande av vissa undervisningshjälpmedel liksom av lärare komma till stånd, dels underlättas även i övrigt samordningen av undervisningen mellan dessa skolor. Även det nödvändiga samarbetet med FRAS och stridslednings-skolan främjas. Vidare är närheten till flygledningen värdefull för verksamheten vid dessa skolor. Slutligen torde en förläggning i Stockholms närhet vara till fördel då det gäller att tillgodose behovet av civila lärare.

Aterstående skolor, FÖFS och FTUS, föreslås förläggas till F 14, där för skolorna lämpade förläggnings- och undervisningslokaler finnes. För FÖFS del är av tidigare angivna skäl närheten till F 5 en fördel. Tillgång till erforderliga övningsområden för markstridsutbildningen vid FTUS kan erhållas genom samarbete med I 16 och infanteriets kadettskola, som föreslagits bli förlagd till I 16.

Vad angår byggnadsåtgärder i samband med föreslagna organisationsförändringar anför flygvapenchefen i huvudsak följande. Vid F 2 erfordras icke några nybyggnader med hänsyn till att för FÖFS avsedda utrymmen friställes. Däremot måste lokalbeståndet vid F 2 anpassas till den efter hand ändrade verksamheten, vilket nödvändiggör vissa ändringsarbeten. Dessa beräknas preliminärt kosta cirka 0,75 miljon kronor. Oberoende av den ändrade utbildningsverksamheten vid F 2 erfordras härutöver upprustning av vissa lokaler.

Vid F 8 uppkommer ökat behov av klassrum, speciallektionssalar m. m. Däremot behövs inte logementsförläggningar i nuvarande omfattning. Kostnaderna för erforderliga byggnadsåtgärder beräknas till i runt tal 3,6 miljoner kronor. Härutöver föreligger redan behov av inredning av lokaler för musikkåren och utbyggnad av underofficersmässen.

Befintliga lokaler vid F 14 är med avseende på utrymme tillräckliga för den föreslagna skolororganisationen. Däremot medför anpassningen till denna att ändringsarbeten till en kostnad av cirka 3,5 miljoner kronor blir erforderliga.

Sammanfattning m. m. Flygvapenchefens förslag innefattar i huvudsak följande. FCS indrages. Etablissementen vid F 2, F 8 och F 14 utnyttjas för utbildningsanstalter m. m. Flygfälten vid F 8 och F 14 bibehållas som krigsbaser. F 15 ombildas från jakt- till attackflottilj. En jakt-

division från de indragna flygflottiljerna överföres till F 16/F 20. En jaktdivision överföres från F 12 till F 21.

Flygvapenchefen hävdar att principbeslut rörande aktualiserade organisationsförändringar inom flygvapnet bör fattas vid 1959 års vårriksdag. Organisationsförslagen medför icke behov av personalförändringar för nästa budgetår. Slutliga förslag rörande de personalförändringar m. m., som erfordras för genomförande av nu föreslagna organisationsförändringar, framlägges icke utan flygvapenchefen avser att upptaga dessa förslag i de årliga anslagsäskandena.

De totala investeringskostnaderna för genomförande av flygvapenchefens förevarande organisationsförslag beräknas av flygvapenchefen preliminärt uppgå till 12,35 miljoner kronor. Häri är inräknade de kostnader, som sammanhänger med den förutsatta ökningen av utbildningsverksamheten vid vissa skolor. För att få fram de verkliga merkostnaderna för omorganisationen bör enligt flygvapenchefen kostnaderna för annars erforderliga byggnadsåtgärder vid FCS och CVV (i runt tal 3 miljoner kronor) samt de medel, som beräknas inflyta vid försäljning av FCS (minst 8 miljoner kronor), frånräknas. Den verkliga merkostnaden på kapitalbudgeten utgör enligt flygvapenchefen således 1,35 miljon kronor.

Engångskostnader för flyttning av utrustning vid skolor och förband, personalens omstationering m. m. kan enligt flygvapenchefen icke nu beräknas med någon tillförlitlighet. I fråga om vissa driftkostnader (löner, bränsle, ersättningar till fastighetsfonden) beräknas genomförandet av här föreslagna organisation medföra en årlig besparing uppgående till minst 1,9 miljon kronor.

Förslagets genomförande

Genomförandet av de föreslagna organisationsförändringarna påverkas enligt flygvapenchefen av olika faktorer. Härom anför flygvapenchefen i huvudsak följande.

Med hänsyn bland annat till försvarsberedningens uttalande om önskvärdheten av att försvarskraften även under omorganisationsskedet hålles på högsta möjliga nivå bör flygmaterielen vid förband, som skall indragas, i princip bibehållas, tills den nått slutet av sin normala livslängd.

Å andra sidan påverkar indragningsbeslut beträffande namngivna förband dels möjligheterna att behålla och nyrekrytera personal vid dessa under erforderlig tid, dels arbetsglädje och trivsel. Härigenom nedgår dessa förbands effektivitet efter hand. Det är därför ett önskemål att göra avvecklingsperioden så kort som möjligt.

Omvandlingen av jaktförbandet F 15 till attackflottilj — i samband med nedläggandet av attackflottiljen F 14 — måste genomföras på ett sådant sätt att, så vitt möjligt, attackflyget undgår en av omskolningsverksamhet föranledd svaghetsperiod.

Erforderliga byggnadsåtgärder kräver tid för detaljplanering, projektering och utförande. Ombyggnad av lokaler m. m. för den kommande skol-

verksamheten måste framför allt vid F 8 och F 14 samordnas med den ordinarie verksamhet som samtidigt pågår.

Omflyttningen av berörda skolor måste genomföras på sådant sätt att utbildningskapaciteten i minsta möjliga utsträckning nedgår under flyttperioden.

Utbyggnad av skolornas kapacitet är beroende av den takt i vilken ny personal erfordras, vilket i sin tur är avhängigt av bland annat materielleveranser.

Personalfrågorna kräver särskild uppmärksamhet. Ett omfattande detaljplaneringsarbete blir nödvändigt för att hänsyn skall kunna tagas till personalens önskemål och tjänstens krav. Härtill kommer att åtminstone en första etapp av långsiktsplaneringen beträffande flygvapnets totala personalbehov måste slutföras och ligga till grund för lösandet av personalfrågorna.

Det är ett framträdande önskemål, att en detaljerad tidsplan för genomförandet av samtliga i det föregående föreslagna organisationsändringar framlägges så snart som möjligt. Härför talar bland annat behovet av att kunna i tid påbörja de med omorganisationen sammanhängande planeringsåtgärderna beträffande personal, byggnader och utbildningsverksamhet. Det är också nödvändigt att utan dröjsmål kunna orientera personalen vid berörda förband om tidsförhållandena vid omorganisationen.

Uppgörandet av en detaljerad tidsplan för omorganisationen sammanhänger enligt flygvapenchefen med inom flygstaben för närvarande pågående långsiktsplanering. En dylik tidsplan beräknas kunna uppgöras under innevarande år. I avvaktan härpå anser flygvapenchefen att i propositionen 1958:110 angivna ungefärliga tidpunkter för förbandsindragningarna — F 14 tidigast budgetåret 1961/62, F 8 omkring år 1963 — bör tjäna som riktlinjer. Överföring av en jaktdivision till F 21 anses av byggnadsskäl icke kunna genomföras förrän under budgetåret 1961/62.

Yttranden

Överbefälhavaren, som yttrat sig efter hörande av cheferna för armén och marinen samt civil- och fortifikationsförvaltningarna, har i huvudsak intet att erinra mot flygvapenchefens principförslag.

Luftfartsstyrelsen framhåller att det i samband med förändringar i flygvapnets organisation bör eftersträvas att så långt det är möjligt ur försvarsmässiga, ekonomiska och personella synpunkter åstadkomma en lokalisering av militär flygverksamhet, som undviker områden med mera omfattande civil flygtrafik. Med hänsyn bland annat till angelägenheten av att passagerartrafiken på Arlanda och Bromma bör kunna bedrivas med största möjliga säkerhet och regelbundenhet föreslår styrelsen, att frågan om omfattningen av flygledningens fortsatta flygverksamhet på Barkarby (F 8) och dess eventuella nedläggande underkastas förnyad prövning.

1956 års flygbullerutredning framhåller att förändringarna i verksamheten vid F 8 medför betydande lättnader för befolkningen i de bullerstörda samhällena i flottiljens närhet. Enligt utredningen är det emeller-

tid icke tillfredsställande utrett vilken betydelse man skall tillerkänna en minskning av flygfrekvensen vid den närmare bedömningen av de sanitära olägenheterna av flygbuller. Utredningen anser sig därför icke kunna uttala sig om i vilken utsträckning lättnader i den nuvarande begränsningen beträffande bebyggelsen i flygfältets närhet blir möjliga. Den förändrade verksamheten vid F 14 anses av utredningen få till följd att bullerstörningarna i närheten av flygfältet blir så avsevärt reducerade att möjligheter torde öppnas för en fortsatt exploatering av närliggande markområden. Mot förslaget att omvandla F 15 till attackflottilj har utredningen intet att erinra. Förslaget att överföra en jaktdivision från F 12 till F 21 bör enligt utredningen medföra minskade bullerstörningar inom vissa tätorter i närheten av flygfältet vid F 12. En utökning av flygverksamheten vid F 21 anser utredningen vara acceptabel.

Lokaliseringsutredningen rörande statlig verksamhet förordar, att en kompletterande utredning om flygvapnets organisationsfrågor kommer till stånd. Enligt lokaliseringsutredningen bör i första hand en överflyttning till Halmstad av de för närvarande till Västerås förlagda skolorna övervägas. Därest detta icke skulle vara möjligt synes man enligt utredningen böra överväga en ändrad lokalisering av FÖFS och (eller) FTUS i syfte att kunna placera FTS och FSS i Halmstad. Lokaliseringsutredningen framhåller slutligen att det ur utredningens synpunkt är angeläget, att olika vägar att begränsa organisationen i Stockholmsområdet noggrant undersökes.

Departementschefen

I anslutning till det vid 1958 års B-riksdag fattade principbeslutet rörande indragning av F 8 och F 14 föreslår chefen för flygvapnet, att F 15 ombildas till attackflottilj och att en jaktdivision överföres från F 8 till F 16/F 20.

Av vad flygvapenchefen anfört synes det ur skilda synpunkter lämpligast, att jaktflottiljen F 15 ombildas till attackflottilj. Jag tillstyrker därför detta förslag. För att minska nybyggnadsbehovet av hangarer vid F 15 räknar jag i likhet med flygvapenchefen med att vissa reservflygplan framtiden uppställas vid F 14. I likhet med flygvapenchefen finner jag det vidare lämpligt, att en jaktdivision i samband med indragningen av F 8 bibehålles i östra Mellansverige. Då flygvapenchefens förslag att förlägga ifrågavarande jaktdivision till F 16/F 20 i princip icke innebär någon ökning av nuvarande flygplanantal vid nämnda förband eller någon utökning av den militära flygverksamheten i Uppsalaområdet, kan jag biträda detsamma.

För att höja flygvapnets beredskap i övre Norrland föreslår flygvapenchefen vidare, att en jaktdivision överföres från F 12 till F 21. Jag tillstyrker flygvapenchefens förslag i denna del. Genom den föreslagna ombase-

ringen av en jaktdivision torde, såsom framhållits av såväl flygvapenchefen som 1956 års flygbullerutredning, bullerstörningarna inom vissa tätorter i närheten av flygfältet vid F 12 minska. Till förslaget att ombilda flygbaskåren till flottilj anser jag mig icke nu böra ta ställning.

Flygvapenchefens förslag till organisation av de centrala markskolorna m.m. innebär i huvudsak, att FCS indrages samt att markskolorna och vissa andra enheter förlägges till F 2, F 8 och F 14.

Vad först angår F 2 har flygvapenchefen undersökt möjligheterna att förflytta nuvarande verksamhet. Befintliga utrymmen vid nämnda förband anses icke tillräckliga för nödvändig utökning av vissa skolor. Ett bortflyttande av hela den nuvarande verksamheten vid F 2 beräknas emellertid kräva avsevärda investeringskostnader. En förflyttning av FRAS och försöksanläggningen för stridslednings- och luftbevakningsändamål (TVL) skulle vidare medföra ett allvarligt avbräck i pågående undervisnings- och försöksverksamhet. Jag delar därför flygvapenchefens uppfattning, att F 2 bör bibehållas. Enligt flygvapenchefens förslag skall F 2 omfatta FRAS, våderskolan (VÅDS), stridsledningsskolan, TVL, en regional televerkstad och flygförvaltningens depositionsförråd. För att nybyggnader skall undvikas vid F 2 föreslås, att FÖFS och flygräddningsgruppen (FRÄD), som nu provisoriskt överförs till F 8, flyttas. Jag biträder detta förslag. Emellertid kan enligt min mening icke särskilt starka skäl åberopas för att bibehålla VÅDS vid F 2. I stället synes det fördelaktigt att friställa ytterligare utrymme vid F 2. VÅDS bör därför i stället förläggas till F 12, från vilket förband enligt vad jag tidigare föreslagit en jaktdivision skall bortflyttas. Jag har under hand inhämtat, att en förläggning av VÅDS till F 12 icke medför några nämnvärda investeringskostnader.

Vid F 8 skall enligt flygvapenchefens förslag den särskilda, för flygledningens personal m.fl. avsedda flygavdelningen, 6. transportgruppen, musikkåren samt den till förbandet nu provisoriskt överförda flygräddningsgruppen bibehållas. Vidare föreslås att två av de nu till Västerås förlagda skolorna, FTS och FSS, överflyttas till F 8. Den tredje av de nuvarande skolorna i Västerås, FTUS, samt FÖFS (nu vid F 2) skall enligt förslaget flyttas till F 14. Härvid förutsätter flygvapenchefen en väsentlig utbyggnad av FÖFS med hänsyn till föreslagen utökning av den allmänbildande undervisningen för fältflygarelever. I propositionen 1959:110 har jag emellertid vid anmälan av flygvapnets avlöningsanslag uttalat, att jag icke anser mig kunna biträda föreslagen utökning av ifrågavarande undervisning. Någon ställning till frågan om förläggningen av FÖFS tog jag inte i förenämnda sammanhang.

Enligt min mening kan det inte ifrågakomma att flytta verksamhet från annan ort till Stockholmsområdet utan att starka skäl talar för en dylik förflyttning. Flygvapenchefen har i detta hänseende anfört, bland annat, att FTS och FSS för sin verksamhet har behov av samverkan med

skolor m. m. vid F 2, främst FRAS, samt att möjligheterna att erhålla lärare lättare kan tillgodoses i Stockholmsområdet. Vid mina överväganden har jag inte kunnat konstatera, att i dagens läge behovet av samverkan mellan FTS och FSS, å ena sidan, samt FRAS m. fl. organ vid F 2, å andra sidan, är sådant, att dessa utbildningsanstalter behöver vara förlagda i närheten av varandra. Hur utvecklingen kan gestalta sig framdeles kan inte bedömas. Lärarbehovet för FTS och FSS torde kunna tillgodoses även på andra orter än Stockholm. Sålunda har enligt vad jag inhämtat några svårigheter i detta hänseende inte försports vid nuvarande förläggning i Västerås. Av anförda skäl har jag inte ansett mig kunna biträda förslaget att flytta ifrågavarande skolor till F 8.

I anslutning härtill kan det också förtjäna påpekas, att lokalerna vid F 8 — vars flygfält alltjämt bör bibehållas såsom krigsbas — kan behöva utnyttjas för annan verksamhet som av olika skäl måste vara lokaliserad till Stockholmsområdet. Möjligheter bör sålunda hållas öppna att till F 8 lokalisera luftförsvarsrobotförband ävensom viss annan verksamhet. Vidare är behovet av lokalutrymme för till Stockholm förlagda centrala staber och förvaltningsmyndigheter för närvarande icke tillfredsställande tillgodosett.

Jag anser mig icke nu böra ta ställning till huruvida flygledningens flygavdelning, 6. transportgruppen med flygräddningsgruppen och flygvapnets musikkår i Stockholm framdeles kan behöva flyttas från F 8. Dessa frågor synes böra ytterligare övervägas, vad det gäller flygverksamheten, under beaktande av, bland annat, utvecklingen av den civila flygtrafiken i Stockholmsområdet. Jag vill emellertid understryka, att den beslutade indragningen av jaktflottiljen innebär väsentliga lättnader för den civila flygtrafiken och en avsevärd minskning av bullerstörningarna för den kringliggande bebyggelsen.

Då sålunda en förläggning av FTS och FSS till F 8 enligt min mening inte bör ifrågakomma, aktualiseras frågan om dessa skolor bör kvarbli i Västerås eller flyttas annorstädes. I sistnämnda fall synes endast en förläggning till F 14 i Halmstad kunna övervägas. Chefen för flygvapnet har som nämnts föreslagit, att FÖFS och FTUS skall förläggas till F 14. Jag har låtit undersöka möjligheterna att i stället dit förlägga FCS i nuvarande sammansättning, varvid FÖFS förutsättes skola förläggas till annan plats.

Vid prövning av om FCS bör kvarbli i Västerås eller flyttas till Halmstad bör följande omständigheter beaktas. Lokalerna i Västerås är gamla och i förhållandevis dåligt skick. En relativt kostnadskrävande upprustning anses erforderlig. F 14:s etablissemang är däremot i gott skick. Byggnaderna är i allmänhet uppförda i början av 1940-talet. Från Västerås stad har visats intresse att förvärva FCS:s nuvarande etablissemang och markområde för exploateringsändamål. När det gäller Halmstad har Kronan enligt avtal med staden den 9 juli 1942 åtagit sig vissa förbindelser för det fall att

flottiljen skulle indras och av staden för flottiljen upplåtet område ej längre skulle användas för ständig militär förläggning av motsvarande omfattning. På längre sikt torde möjligheterna till markutbildning — som förekommer vid samtliga ifrågavarande skolor — bättre kunna tillgodoses i Halmstad, där infanteriregementets resurser i viss omfattning kan utnyttjas. En fördel med en lokalisering till Halmstad är också att lokalerna där ligger i omedelbar anslutning till en flygbas. Möjligheter att erhålla civila lärare föreligger såväl i Västerås som i Halmstad.

Kostnaderna för att iordningställa F 14 för de i FCS ingående skolorna kan uppskattas till mellan 3 och 4 miljoner kronor. Dessa kostnader och kostnaderna för FÖFS förläggning på annan ort torde mer än uppvägas av de inkomster som kan erhållas vid en avveckling av FCS etablissemang i Västerås och de besparingar som uppkommer genom att eljest erforderliga investeringar i Västerås kan undvikas. Jag anser, att anförda skäl bestämt talar för att FCS flyttas från Västerås till F 14. I likhet med flygvapenchefen räknar jag med att F 14 skall bibehållas som krigsbas och att musikkåren skall kvarbliva vid förbandet.

Jag räknar med att centralförrådet för intendenturmateriel, som ligger i anslutning till FCS, tillsvidare kan kvarbli i Västerås. Frågan om bortflyttning av förrådet bör dock ägnas ytterligare uppmärksamhet.

I det föregående har jag konstaterat, att FÖFS bör flytta från F 2 för att nybyggnader skall kunna undvikas där. Även andra skäl talar, som flygvapenchefen anført, för att FÖFS flyttas från F 2. Då jag förutsätter, att F 14 utnyttjas för andra ändamål, kan jag inte biträda förslaget att förlägga FÖFS dit. Att förlägga FÖFS till Uppsala i anslutning till försvarets läroverk, som ifrågasatts, anser jag, bl. a. av kostnadsskäl, inte böra ifrågakomma. En godtagbar lösning synes däremot vara att FÖFS — vilken som förut anförts i huvudsak bör bibehållas vid nuvarande omfattning — förläggas till Herrevadskloster. Jag har låtit undersöka förutsättningarna här för. De erforderliga investeringskostnaderna torde inte överstiga 3 miljoner kronor. Gemensam administration kan ordnas med krigsflygskolan (F 5). Behov av viss personalökning vid F 5 uppkommer emellertid, främst för skötsel av lokaler, mathållning, förrådsverksamhet och ordningshållning. Detta behov av personalökning motsvaras emellertid till en del av minskat behov vid F 2. Härtill kommer, att en förläggning till Herrevadskloster medför uppenbara fördelar ur utbildningssynpunkt, framförallt genom den nära kontakt som åstadkommes med F 5, där fältflygarna erhåller sin grundläggande flygutbildning. Anförda skäl talar enligt min mening otvetydigt för att FÖFS bör förläggas till Herrevadskloster och administrativt knytas till F 5. Jag föreslår därför att beslut nu fattas härom. Denna lösning bidrar också till att motverka de olägenheter som indragningen av Herrevadsklosters remontdepå inneburit för Riseberga kommun.

En lösning av frågorna om flygvapnets centrala markskolor m. m. i

enlighet med vad jag nu angivit innebär, att — bortsett från den administrationspersonal som alltså kan erfordras vid F 8 — administrationerna vid två förband helt kan utgå. Enligt chefens för flygvapnet förslag skulle endast administrationen vid ett förband kunna utgå. Besparingarna på driftbudgeten vid den av mig förordade lösningen blir åtminstone lika stora som enligt flygvapenchefens förslag.

De totala investeringskostnaderna för genomförande av de av flygvapenchefen föreslagna organisationsförändringarna, vari inräknats kostnader sammanhängande med den förutsatta utökningen av utbildningsverksamheten vid vissa skolor, har preliminärt beräknats till 12,35 miljoner kronor. Motsvarande kostnader för de av mig föreslagna förändringarna torde bli något lägre. Vidare bör, såsom flygvapenchefen framhållit, beaktas inkomsterna vid en försäljning av FCS etablissement och markområde och kostnaderna för annars erforderliga byggnadsåtgärder m. m. vid FCS och CVV (cirka 3 miljoner kronor).

Besparingarna på driftbudgeten kan uppskattas till i runt tal 2 miljoner kronor årligen.

Vid genomförandet av organisationsförändringarna bör, såsom flygvapenchefen framhållit, beaktas önskvärdheten av att försvarskraften under omorganisationsskedet inte nämnvärt nedsättes.

Principbeslut rörande de av mig förordade organisationsförändringarna bör för möjliggörande av erforderligt planläggningsarbete fattas nu. En detaljerad tidsplan för förslagets genomförande bör, under förutsättning att riksdagen godkänner förslagen, snarast uppgöras med utgångspunkt i de i propositionen 1958:110 angivna ungefärliga tidpunkterna för förbandsindragningarna. Överföringen av en jaktdivision till F 21 beräknas kunna ske under budgetåret 1961/62.

Vissa personalfrågor

Vid anmälan av de fredsorganisatoriska förändringar, varom förslag framlades i propositionen 1958: 110, behandlade jag även de personalproblem som kunde uppkomma i samband med förändringarna. Jag framhöll sålunda, att åtgärderna kunde få betydelsefulla verkningar för de anställda, som berördes därav, och att det självfallet var önskvärt, att de enskilda befattningshavarna så snart som möjligt kunde få klarhet om vad förändringarna kunde komma att innebära för dem. Vidare anslöt jag mig till ett uttalande av överbefälhavaren, att skäligen hänsyn måste visas de personliga intressena utan att därför de tjänstemässiga behoven eftersattes. Frågor rörande omplacering av civil personal ansåg jag böra i allmänhet handläggas av försvarets personalnämnd i samråd med myndigheter, arbetsmarknadsorgan och personalorganisationer, medan Kungl. Maj:t förutsattes få pröva i vilka former övriga personalvårdande uppgifter m. m. lämpligen borde ombesörjas.

Kungl. Maj:t har sedermera bemyndigat mig att tillkalla en delegation bestående av fem ledamöter för samordning av här avsedda personalorganisations- och personalvårdsfrågor. Därvid har förutsatts, att följande skall gälla i fråga om handhavandet i övrigt av personalfrågor i samband med organisationsförändringarna. I princip skall ordinarie organ utnyttjas. Som en tillfällig förstärkning av dessa skall inrättas särskilda mindre organ. Dessa skall handha huvuddelen av de frågor som följer av omorganisationen. Försvarets personalnämnd skall upptaga — förutom frågor rörande övertalig civil personal — jämväl frågor rörande innehavare av arvodesbefattningar. Vid anmälan av dessa frågor betonade jag vikten av att samarbete och inbördes orientering äger rum mellan alla i omorganisationsarbetet deltagande myndigheter i skilda instanser, försvarets personalnämnd samt de tillkommande organen. Jag ansåg det också betydelsefullt, att samarbete med vederbörande personalorganisationer kommer till stånd i de former som kan finnas lämpliga. Jämlikt Kungl. Maj:ts angivna bemyndigande har jag den 4 december 1958 tillkallat förenämnda delegation.

Vad som anförts i fråga om beaktande av de enskilda befattningshavarnas intressen m. m. i samband med de i propositionen 1958:110 anmälda organisationsförändringarna gäller även beträffande de organisatoriska förändringar inom armén och flygvapnet som behandlats i det föregående. De personalproblem som kan uppkomma genom dessa åtgärder bör handläggas i samma ordning som gäller ifråga om de under föregående år beslutade organisationsförändringarna.

I detta sammanhang torde jämväl få upptagas frågan om särskilda förmåner åt personal som blir övertalig i samband med ifrågavarande organisationsförändringar. Jämlikt bemyndigande av 1958 års B-riksdag äger Kungl. Maj:t besluta i fråga om dylika förmåner, såvitt avser övertalig personal vid de förband m. m. som jämlikt 1958 års försvarsbeslut skall indragas. Bestämmelserna förutsättes skola, med beaktande av vad i propositionen 1959: 110 (s. 15 ff) anförts beträffande förmåner åt där avsedd övertalig personal, bli utformade i huvudsaklig överensstämmelse med föreskrifterna angående förmåner för övertalig personal vid örlogsvarven och försvarets fabriksverk (jfr prop. 1958: 101). Beslutanderätten i ärenden av ifrågavarande slag ansågs böra ankomma på försvarets personalnämnd. Jag förutsätter, att i propositionen 1959: 110 angivna principer beträffande ekonomisk gottgörelse åt övertalig personal skall gälla jämväl i fråga om personal, som blir övertalig i samband med de organisationsförändringar, berörande flygvapnets centrala markskolor och infanteriskjutskolan, varom förslag framlagts i det föregående.

Slutligen bör Kungl. Maj:t utverka riksdagens bemyndigande att vidtaga de jämkningar i personalstaterna för ordinarie personal — inom ramen för det fastställda totala antalet beställningar och tjänster för dylik personal — som erfordras för genomförande av omorganisationerna.

Sammanfattning och hemställan

De förslag jag framlagt i det föregående innebär i huvudsak följande.

Armén

Lv 1 indrages.

S 2 flyttas till Karlsborg och förlägges till Lv 1 etablissement.

Spaningsutbildningen vid K 3 kvarblir i Skövde.

Infanteriskjutskolan flyttas till Linköping och anslutes till I 4.

Flygvapnet

FCS indrages.

F 2, F 14 och förutvarande Herrevadsklosters remontdepå utnyttjas för förläggning av utbildningsanstalter m. m.

F 15 ombildas från jakt- till attackflottilj.

En jaktdivision överföres till vardera F 16/F 20 och F 21 från F 8 respektive F 12.

Under återopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna vad jag i det föregående föreslagit beträffande organisationsförändringar m. m. inom armén och flygvapnet.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Jan Nilsson